

خپلواکی

استقلال

www.esteqtaal.net

۰۳ فبروری، ۲۰۲۴

داکتر ناصر اوریا

غازی میرزمان خان قهرمان معرکه استرداد استقلال داستقلال بیرته اخیستلو د معرکی اتل، غازی میر زمان خان

غازی میر زمان خان کنړی فرزند حاجی گل روز خان در سال ۱۸۶۹م در قریه لمټیک ولایت کنړ دیده به جهان گشود. غازی میرزمان فاتح جبهه چهارم جنگ استقلال افغانستان بود که قوای نیرومند انگلیس را شکست قاطع داد. میرزمان خان که از طرفداران سرسخت ریفورم ها و پلان های شاه امان الله بود در فرونشاندن فتنه ملای لنگ و شورش منگل و شینوار رول اساسی داشت .

این ابرمرد تاریخ و مبارز آزادی افغانستان در زمستان سال ۱۳۰۷ ش (جنوری ۱۹۲۹ م) حین تلاش های تاریخی اش برای تحکیم پادشاهی غازی امان الله خان در یک دسیسه دشمنان سوگند خورده افغانستان و عمال داخلی شان، در مسجد قریه "شینکورک" در کنر، حین ادای نماز خفتن مورد حمله ناجوانمردانه قرار گرفته و به عمر ۵۸ سالگی جام شهادت نوشید. روح اش شاد، بهشت مکانش و یاد کارنامه های ملی اش جاودان باد.

غازی میر زمان خان د استقلال د جگری د څلورمی جبهی اتل فاتح وه .میرزمان خان په ۱۸۶۹ کال کی دکنر د لمټک کلی کی زیږیدلی. د امیر حبیب الله خان پادشاهی کی بی کلونه په سیاسی جیل کی تیر کړل . د میر زمان خان مینه هیواد او د هغه ذاتی دبنمنی له انگریزانو سره د هغه او د ځوان شهزاده امان الله تر مینځ د ټینگی دوستی لامل شوه. د هیواد د استقلال جگړه کی د څلورمی/چترال جبهی قوماندان وه چی انگریزانو ته یی سخته او نه هیریدونکی ماته ورکړه. د گود ملا د فتنی او د منگلو او شینوارو د بلوا په غلی کولو کی بی ستره ونډه درلوده. دا په هیواد او خپلواکی مین شخصیت د هغو لږو کسانو په ډله کی وه چی د ژوند تر وروستی سلگی پوری امان الله خان او د امانی نهضت آرمانونو ته وفادار پاتی شو. ستر غازی میر زمان خان د ۱۳۰۷ د کب میاشت (جنوری ۱۹۲۹ م) کی د غازی امان الله خان د سلطنت د ټینگښت لپاره په تاریخی هلوځلو په موقع کی د افغانستان د بهرنی دویمنانو او د هغوی د کورنی گوداگیانو له خوا د کونر د شینکورک کلی په جومات کی د ماسختن د لمانځه د ادا کولو په موقعه د ۵۸ کلونو په عمر په شهادت ورسید . اروا دی بناده او یاد دی تلپاتی وی.

معلومات بیشتر:

غازی میرزمان خان قهرمان معرکه استرداد استقلال افغانستان.
د استقلال بیرته اخیستلو د معرکی اتل غازی میر زمان خان.

غازی میر زمان خان کنری فرزند حاجی گل روز خان در سال ۱۸۶۹ میلادی در قریه لمتک ولایت کنر دیده به جهان گشود.

میر زمان خان که یکی از مخالفین سرسخت و آشتی ناپذیر استعمار انگلیس بود از شروع جوانی با مبارزان و آزادی خواهان افغان و مناطق سرحدی که بر علیه سیطره انگلیس ها می رزمیدند، روابط نزدیک داشت.

غازی میر زمان خان در سال ۱۹۰۸م یکی از رهبران قیام مردمی ضد استعمار انگلیس بود. نام غازی میر زمان خان بعد از این قیام که در تاریخ میهن بنام "سره غزا" ثبت شده است در افغانستان و مناطق سرحدی ورد زبان ها شد.

این شهرت اگر از یک طرف باعث کسب دشمنی انگلیس ها شد از طرف دیگر باعث آشنایی وی با شهزاده امان الله خان (عین الدوله) نیز گردید. گذشت زمان و حوادث بعدی این آشنایی میر زمان خان و شهزاده جوان را به دوستی عمیق و پایداری تبدیل کرد که این دوستی تا آخر عمر ادامه پیدا نمود. گذشتن بار بار غازی میر زمان خان از خط تحمیلی دیورند غرض حمله بالای عساکر متجاوز انگلیس باعث شد که وی از طرف حکومت امیر حبیب الله خان مورد تعقیب قرار گرفته و با طرح دسیسه ای راهی زندان سیاسی در کابل شود.

گرچه غازی میر زمان خان بعد از سپری نمودن یک سال در زندان، به ضمانت آزاد شد ولی در این مدت با زندانیان سیاسی مشروطه خواه در کابل نیز آشنایی و معرفت پیدا کرد.

غازی میر زمان خان بعد از مدتی دوباره توقیف و در زندانی سیاسی شیرپور محبوس گردید. وی این بار تا زمان کشته شدن امیر حبیب الله خان در زمستان سال ۱۹۱۹م، مدت پنج سال را در زندان سپری نمود.

نام غازی میر زمان خان کنری فاتح جبهه چهارم معرکه آزادی، با استرداد استقلال افغانستان ارتباط ناگسستگی دارد. وی شمار محدود شخصیت هایی است که تا آخرین رمق حیات به شاه امان الله، آرمان های ملی و نهضت تجدد خواهی امانی وفادار باقی ماند و در دفاع کشور نقش مهم و تاریخی داشت.

در سال ۱۹۱۹م شاه امان الله به سلطنت رسید و استقلال افغانستان را اعلان کرد. در سومین جنگ افغان-انگلیس یا معرکه استرداد استقلال افغانستان، غازی میر زمان خان قوماندان و سرلشکر قوای قومی کنرها در جبهه چهارم به نام جبهه چترال (جبهه اسمار، ارنوی، دوکلام و چترال) بود. در سال ۱۹۱۹ میلادی قوای نیرومند انگلیس در جبهه چترال به سرکردگی غازی

میرزمان خان چنان شکست کاری خورد که شکست جبهه جلال آباد به سرکردگی صالح محمد خان را جبران نمود.

دشمن مکار بعد از شکست نظامی از پا نه نشسته و از هیچگونه مکر و طرح دسیسه علیه دولت جوان و روشنگر شاه امان الله دریغ نکرد. دشمن به توطئه و ایجاد شورش ها علیه دولت شاه امان الله دست زد. علیه رهبر جوانی که هدف و تلاشش نجات مردم از قید استعمار و ایجاد یک زندگی مرفه و آبرومند برای آنها بود. غازی میرزمان خان در راه تحقق آرمان ملی و انسانی شاه امان الله از هیچ نوع ایثار و از خود گزری دریغ نکرد.

زمانی که دسائس استعمار باعث ایجاد شورش و هرج و مرج در مناطق مختلف افغانستان شد، غازی میرزمان خان عملاً در راه دفاع آرمان های ملی امان الله خان در پهلوی شاه جوان و تجدد طلب ایستاد و حاضر به هرنوع فداکاری و از خودگذری شد.

غازی میر زمان خان شورش ملای لنگ و منگل را در سال ۱۹۲۴ میلادی سرکوب نموده و در خاموش ساختن بغاوت شینوار رول عمده داشته و خدمات ملی و تاریخی انجام داد. غازی میر زمان خان عضو "شورای دولت" بود.

"شورای دولت" که شورای قانون گزار و بعد از استرداد استقلال برای مشوره به شاه جوان و تسوید، تعدیل و تصویب قوانین جدید بوجود آمده بود، به روز ۱۱ اسد سال ۱۳۰۰ هجری شمسی در برج شمالی ارگ توسط شاه امان الله افتتاح شد. این شورا بعد از لویه جرگه پغمان در سال ۱۹۲۸ میلادی (۱۳۰۷ شمسی) با ۱۵۰ عضو آن به شورای ملی تعویض شد.

غازی میرزمان خان در سه جرگه مهم ملی و تاریخی شرکت داشت:

۱ - لویه جرگه اول (۱۹۲۱ میلادی مطابق ۱۳۰۱ هجری شمسی) منعقدۀ جلال آباد که پس از استرداد استقلال افغانستان.

هدف اساسی این جرگه اصلاحات اجتماعی بود و نظامنامه اساسی را که در حقیقت اولین قانون اساسی افغانستان به شمار می رود به تصویب رسانید.

این نظامنامه حاوی الغای بردگی، استحکام وحدت ملی، اعطای آزادی های شخصی، تساوی حقوق اتباع، وضع مالیات متناسب با عایدات و مسائل مشابه دیگر بود.

۲ - لویه جرگه سوم (۱۹۲۸ میلادی مطابق ۱۳۰۷ شمسی) منعقدۀ پغمان که غرض تعدیل و تجدید نظر بر نظامنامه اساسی دومین لویه جرگه پغمان برگزار شد.

قابل یادآوریست که غازی میرزمان خان در دوران لویه جرگه دوم (۱۹۲۴ میلادی مطابق ۱۳۰۳ شمسی) پغمان که ادامه لویه جرگه جلال آباد بود، نسبت مصروفیت شان در سرکوبی شورشیان و باغیان منگل نتوانست شرکت کند. درین جرگه عصمت الله خان کنری پسر شان به نمایندگی وی شرکت داشت.

۳. جرگه بزرگ تاریخی هده جلال آباد که بنام جرگه تاریخی اتحاد مشرقی نیز نامیده شده است. این گردهمایی بزرگ ملی، در منطقه تاریخی هده، بعد از استرداد استقلال کشور در ماه حوت سال ۱۲۹۸ (مطابق دسمبر سال ۱۹۱۹) به اهتمام و همکاری بیدریغ غازی میرزمان خان و شرکت حدود (۵۰۰۰) تن از بزرگان قومی و ریش سفیدان هردو طرف سرحد، علما، سادات، مشایخ و اهالی مناطق لغمان، ننگرهار و کنرها برای تحکیم اتحاد و همبستگی بین قبایل هردو طرف سرحد، دفاع از استقلال، آزادی، تمامیت ارضی و آبادی کشور دائر و در آن به انگلیس ها اخطار داده شد تا از مداخله در امور داخلی افغانستان و تحریکات مخربانه در سرحدات کشور ابا ورزد، ورنه یکبار دیگر با خشم و مقاومت اقوام و قبایل دلیر افغان روبرو خواهد شد.

غازی میرزمان خان کنری به پاس خدمات ملی و جانفشانی هایش موفق به اخذ مدال ها و مکافات دیگر از طرف دولت امانی شد:

۱-مدال "لوی خان"

۲-مدال "وفا"

۳-مدال "صداقت"

۴-مدال "خدمت"

غازی میرزمان خان کنری هشت پسر داشت:

شیر محمد خان کنری

غند مشر عصمت الله خان کنری

غند مشر گل محمد خان زمانی

حبیب الله خان زمانی

محمد ارسلان زمانی

خیر محمد خان زمانی

یارمحمد خان زمانی

محمد هاشم زمانی.

این ابرمرد آزدیخواه و وطندوست، از آنجمله مبارزان و مجاهدینی بود که تا آخر عمر به غازی امان الله خان وفادار ماند و از پروگرامهای تجدد و نهضت امانی پشتیبانی نمود.

این مرد مبارز و قوماندان دلیر در زمستان سال ۱۳۰۷ (جنوری ۱۹۲۹ میلادی) حین تلاش های تاریخی اش برای تحکیم پادشاهی غازی امان الله خان در یک دسیسه دشمنان سوگند خورده افغانستان و عمال داخلی شان، در مسجد "شینکورک" کنرها، حین ادای نماز خفتن مورد حمله ناجوانمردانه قرار گرفته و به عمر ۵۸ سالگی جام شهادت نوشید.

بعضی منابع ذکر می کند که غازی میززمان خان در خانه پدری سید شمس الدین مجروح از طرف اشراش گماشته شده اجانب به شهادت رسید.

الغیب عندالله.

روح اش شاد، بهشت مکانش و یاد کارنامه های ملی اش جاودان باد.

مأخذ:

- ۱- مرور کوتاهی به زندگی و مبارزات غازی میززمان خان کنری، داکتر عبدالرحمن زمانی
 - ۲- حلمی، محمد ولی (۱۹۹۰)
 - ۳- اخلاص، عبدالخالق (۲۰۰۵)
 - ۴- هفته نامه کلید، سال اول، شماره ۲۳ هفته اول سنبله ۱۳۸۱ شمسی
 - ۵- جریده امان افغان، سال پنجم، شماره ۹ و ۱۰، "داوطلبان سرکوبی باغیها"، ۱۴ سنبله ۱۳۰۳
 - ۶- جریده امان افغان، سال پنجم، شماره ۱۳ و ۱۴، صفحه ۹، "جنگ لوگر و هزیمت کلی اشراش"، ۲۲ سنبله ۱۳۰۳
 - ۷- جریده امان افغان، سال پنجم، شماره ۲۲، "ورود دلاوران سمت مشرقی از محاربه سمت جنوبی" ۷ جدی ۱۳۰۳
 - ۸- جریده حقیقت، جلد اول، شماره ۱۰، ۱۱ سنبله ۱۳۰۳ شمسی
 - ۹- رویداد لویه جرگه دارلسلطنه، (۱۳۰۳) صفحه ۴۴۷
 - ۱۰- مصاحبه الحاج محمد ارسلان زمانی، فرزند غازی میززمانخان (۲۰۰۶)
 - ۱۱- استیوارت، ریها تالیبی ۱۹۷۳ ص ۴۲۲ (Stewart, Rhea Talley)
- ناصر اوریا * ۲۶ جنوری ۲۰۲۰ - تکراس